

Investigating the Effect of Social Dimensions of Urban Resilience on Sustainable Tourism Development Case Study: Mahmudabad City

Marzieh Eghbali¹, Sadruddin Motavi^{*2}, Gholamreza Janbaz Ghobadi³, Sara Gholami⁴.

1- PhD Student in Geography and Urban Planning, Noor Branch, Islamic Azad University, Noor, Iran

2- Associate Professor, Department of Geography, Noor Branch, Islamic Azad University, Noor, Iran

3- Assistant Professor of Geography, Noor Branch, Islamic Azad University, Noor, Iran

4- Assistant Professor, Department of Geography, Noor Branch, Islamic Azad University, Noor, Iran

Received: 1 July 2021

Accepted: 7 November 2021

Extended Abstract

Introduction

The city of Mahmudabad, as one of the tourist destinations in northern Iran, has become very important due to its coastal and special tourist location. In recent years, the reason for the physical development of the city is due to the role and function of tourism in this destination and has led to the development of several human settlements in the city. Due to the many tourist attractions and investments in recent years, this city needs to move towards sustainable tourism development. However, due to the natural hazards caused by floods in this region and the creation of environmental hazards due to tourism development, it is necessary to pay attention to increasing social resilience in this city and taking advantage of its benefits for sustainable tourism development in Mahmudabad. According to this necessity, in the present study, the main question of the research is posed as follows:

-What effect do the social components of urban resilience have on the sustainable tourism development in the city of Mahmudabad?

Methodology

The present study is part of applied and descriptive-analytical researches in terms of purpose and method, respectively. Also, a questionnaire was used to collect information. The questions were designed using a five-point Likert scale based on strongly agree to strongly disagree. The statistical population of this study includes all experts and officials in the field of urban and tourism of Mahmudabad city and 80 employed people of Mahmudabad city municipality in 2020 and due to the small sample size, the entire statistical population was selected as a sample by census sampling method. Also, to measure the research variables, questionnaires of social dimensions of urban resilience and sustainable tourism development were used. Indicators of research questionnaires obtained from related studies and research background. Then, they were localized based on the research conditions and the studied city. In this research, in order to achieve the goals, structural equation modeling in SMART PLS software has been used.

*. Corresponding author (sadr_m1970@yahoo.com)

Results and discussion

Findings showed that the social resilience of the city has a significant effect on the sustainable development of tourism. The value of the obtained t-statistic is equal to 11.248 so that this value is higher than 1.96 and the research hypothesis is confirmed, and it can be concluded that the social resilience of the city has a significant effect on the sustainable development of tourism. Also, the obtained path coefficient is equal to ($\beta = 0.689$), since the obtained path coefficient is positive, this relationship is direct. Therefore, it can be said that the social resilience of the city has a positive and significant effect on the sustainable development of tourism.

Concerning the component of institutional trust, urban social resilience has a significant effect on the sustainable development of tourism. The value of the obtained t-statistic is equal to 5.824 so that this value is higher than 1.96. Also, the obtained path coefficient is equal to ($\beta = 0.163$). The component of urban social resilience awareness has a significant effect on sustainable development. The value of obtained t-statistic is equal to 2.158 so that this value is higher than 1.96. Also, the obtained path coefficient is equal to ($\beta = 0.194$). The place attachment component of urban social resilience has a significant effect on the sustainable development of tourism. The value of obtained t-statistic is equal to 3.448 so that this value is higher than 1.96. Also, the obtained path coefficient is equal to ($\beta = 0.222$). The component of urban social resilience participation has a significant effect on sustainable tourism development. The value of the obtained t-statistic is equal to 5.999 so that this value is higher than 1.96. Also, the obtained path coefficient is equal to ($\beta = 0.188$), since the obtained path coefficient is positive for the dimensions of urban social resilience, the effect of the mentioned dimensions is direct.

Conclusion

The findings of the test of research hypotheses showed that the social resilience of the city has a positive effect on the sustainable development of tourism in Mahmudabad. In fact, social resilience in the touristic city of Mahmudabad has been able to contribute to the further sustainability of tourism through social preparation and strengthening the social structure of this destination. Based on the general results of this research, it can be claimed that a destination can be sustainable, creative, attractive, memorable, etc., which is a resilient destination and keeps safe residents and visitors from hazards. By setting resilience as a goal in tourism cities such as Mahmudabad, destinations can design a model by which decision-makers and stakeholders of tourism destinations, while understanding the emerging risks, take actions to achieve it, in order to prevent the vulnerability of communities and urban destinations to natural disasters. Accordingly, nowadays, the discussions and concerns about the risks and factors threatening the development of tourism systems, have received serious attention. Facing planners and activists in the tourism sector with such crises caused the inclusion of tourism development programs to become an analytical and important issue. Based on this finding, it can be said that while tourism has many positive effects and is expanding day by day, the events and dangers that threaten it need to be considered. And what is important here is that there should always be a coherent system for supporting, planning and managing tourism in times of crisis and before a crisis occurs. Especially a category such as tourism, which depends on several elements, which each of them can be irreversible and irreparable shock.

Keywords: Urban Resilience, Social Resilience, Sustainable Tourism Development, Mahmoud Abad City.

بررسی تأثیر ابعاد اجتماعی تاب‌آوری شهری بر توسعه پایدار گردشگری مطالعه موردی: شهر محمودآباد*

مرضیه اقبالی - دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، واحد نور، دانشگاه آزاد اسلامی، نور، ایران

صدرالدین متولی^۱ - دانشیار گروه جغرافیا، واحد نور، دانشگاه آزاد اسلامی، نور، ایران

غلامرضا جانباز قبادی - استادیار گروه جغرافیا، واحد نور، دانشگاه آزاد اسلامی، نور، ایران

سارا غلامی - استادیار گروه جغرافیا، واحد نور، دانشگاه آزاد اسلامی، نور، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۴/۱۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۸/۱۶

چکیده

شهرها مقصد اصلی گردشگری به شمار رفته و امروزه گردشگری به یکی از موتورهای محرکه توسعه شهری و بازسازی آن تبدیل شده است. بر این اساس شهرهای گردشگری به دلیل نقش غالب گردشگری در توسعه خود غالباً منحصربه‌فرد در نظر گرفته شده و در معرض اختلال‌های خارجی قرار دارند. مبتنی بر این دیدگاه نیز تاب‌آوری برای درک توانایی اجتماع در توسعه صنعت گردشگری به روشی پایدار مهم به شمار می‌رود در این تحقیق تلاش شد تأثیر ابعاد اجتماعی تاب‌آوری شهری بر توسعه پایدار گردشگری مورد بررسی قرار گیرد. مطالعه حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش توصیفی-تحلیلی است. جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه کارشناسان و مسئولان حوزه شهری و گردشگری شهر محمودآباد و شهرداری شهر محمودآباد، به تعداد ۸۰ نفر که در سال ۱۳۹۸ اشتغال به کار دارند و به دلیل حجم کم نمونه، تمام جامعه آماری به‌عنوان نمونه و به روش نمونه‌گیری سرشماری انتخاب شد. روایی ابزار تحقیق با استفاده از مدل تحلیل عاملی تأییدی و پایایی آن با استفاده از آلفای کرونباخ محاسبه شده است. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS و SMART PLS با روش آمار توصیفی و مدل‌سازی معادلات ساختاری انجام شد. یافته‌ها نشان داد که تاب‌آوری اجتماعی با ضریب مسیر ۰/۶۸۹ بر توسعه پایدار گردشگری در شهر محمودآباد تأثیر مثبت و معناداری دارد به‌گونه‌ای که تاب‌آوری اجتماعی قادر است ۴۷/۵ درصد از واریانس متغیر وابسته (توسعه پایدار گردشگری) را تبیین نماید. همچنین ابعاد تاب‌آوری اجتماعی، بعد حمایت اجتماعی با ضریب مسیر ۰/۵۰۲، بعد دل‌بستگی مکانی با ضریب مسیر ۰/۲۲۲، بعد آگاهی با ضریب مسیر ۰/۱۹۴، بعد مشارکت با ضریب مسیر ۰/۱۸۸ و بعد اعتماد نهادی با ضریب مسیر ۰/۱۶۳ به ترتیب بیشترین تأثیر مثبت و معنادار را بر توسعه پایدار گردشگری در شهر محمودآباد داشتند.

واژگان کلیدی: تاب‌آوری شهری، تاب‌آوری اجتماعی، توسعه پایدار گردشگری، شهر محمودآباد.

* این مقاله مستخرج از دکتری خانم مرضیه اقبالی در رشته جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری به راهنمایی نویسنده اول و نویسنده دوم و مشاوره نویسنده چهارم در دانشگاه آزاد اسلامی واحد نور می‌باشد.

مقدمه

جهان امروز با تغییرات سریع اقتصادی-اجتماعی و مخاطرات طبیعی مکرر شناخته می‌شود (Dai et al, 2019:787). براین اساس نیز در قرن حاضر، شاهدیم که رخدادهای طبیعی و گاه انسانی در جوامعی که آمادگی مقابله با آثار آن‌ها را ندارند، تبدیل به بحران‌ها و فجایع عظیم می‌شوند. این در حالی است که بلایای اتفاق افتاده در سالیان اخیر بیانگر این موضوع است که جوامع و افراد به صورت فزاینده‌ای آسیب‌پذیرتر شده و ریسک‌ها نیز افزایش یافته‌اند. باین حال، کاهش ریسک و آسیب‌پذیری اغلب تا بعد از وقوع سوانح نادیده انگاشته می‌شوند (Ainuddin, & Routray, 2012:27). از سوی دیگر به دلیل پیچیدگی حاکم بر فضای شهری، نگرش جهانی در مدیریت شهری در برابر خطرات و تغییرات از کاهش آسیب‌پذیری به افزایش تاب‌آوری تغییر کرده است (Bastaminia et al, 2017:269). مبتنی بر این دیدگاه نیز در دوره کنونی مفهوم تاب‌آوری وارد حوزه برنامه‌ریزی با جهت‌گیری‌های مختلف (اجتماعی، اقتصادی، کالبدی، مدیریتی و غیره) شده است، اگرچه بیشتر توجه آن هنوز هم در مورد مسائل زیست‌محیطی متمرکز است (ساسان پور و همکاران ۱۳۹۶: ۸۶-۸۷). اما هدف اصلی در تاب‌آوری سیستم‌ها رسیدن به کمال حتی در مواجهه با فشارها و استرس است، که این تاب‌آوری تابعی از آسیب‌پذیری و ظرفیت انطباقی است (Cimellaro et al, 2015:152). شهر تاب‌آور می‌تواند در مقابل حوادث طبیعی شدید به‌دوراز آسیب‌ها باکیفیت زندگی مناسب و نیز بدون گرفتن کمک زیاد از بیرون شهر به حیات خود ادامه دهد. شهر تاب‌آور شبکه پایداری از سیستم‌های کالبدی و اجتماعات انسانی است (کمانداری و همکاران، ۱۳۹۷: ۷۳). باین‌وجود تاب‌آوری رویکردی چندوجهی است و بحث پیرامون این رویکرد نیازمند توجه به ابعاد مختلف و تأثیرگذار بر آن است. از نظر کاتر و همکاران ابعاد اصلی که آسیب‌پذیری و تاب‌آوری را تحت تأثیر قرار می‌دهد شامل مؤلفه‌های فیزیکی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، سازمانی و اکولوژیکی می‌شوند. بعد اجتماعی که یکی از ابعاد اصلی تاب‌آوری است، از تفاوت ظرفیت اجتماعی در بین جوامع به دست می‌آید (Cutter et al, 2013:25). یک اجتماع تاب‌آور قادر به پاسخگویی به تغییرات با استرس‌ها به شیوه‌ای مثبت است. همچنین می‌تواند عملکردهای اصلی خود را علی‌رغم تنش‌هایی که وجود دارد به‌عنوان یک کلیت حفظ کند. به‌طور کلی، تاب‌آوری اجتماعی بخشی از ابعاد تاب‌آوری شهرهاست که به ابعاد جامعه‌شناسانه تاب‌آوری می‌پردازد (Lucini, 2015:3). رویکرد تاب‌آوری اجتماعی روشی برای درک سیستم‌های پویایی است که با تعاملات بین مردم و محیط‌زیست در ارتباط هستند (نوروزی و همکاران، ۱۳۹۶: ۹۰). سامانه‌های شهری و جوامع آن‌ها باید توانایی مقابله با فشارها، حوادث و بلایا را داشته باشند. هم‌چنین باید بتوانند پس از وقوع بحران، در مدت‌زمان نه‌چندان زیادی، به مسیر اولیه خود بازگردند. بر این اساس نیز تئوری تاب‌آوری برای درک توانایی اجتماع در توسعه صنعت گردشگری به روشی پایدار مهم به شمار می‌رود (Holladay & Powell, 2013:1192). این موضوع از این منظر اهمیت می‌یابد که شهرها مقصد اصلی گردشگری به شمار رفته و امروزه گردشگری به یکی از موتورهای محرکه توسعه شهری و بازسازی آن تبدیل شده است. بر این اساس شهرهای گردشگری به دلیل نقش غالب گردشگری در توسعه خود غالباً منحصربه‌فرد در نظر گرفته شده و در معرض اختلال‌های خارجی قرار دارند (Wu et al, 2015:138). باین‌وجود بایستی توجه نمود که مفاهیم تاب‌آوری و توسعه پایدار نباید به یک معنی و مترادف انگاشته شوند. از نقطه‌نظر تاب‌آوری، پایداری ظرفیت خلق، آزمایش و حفظ قابلیت انطباقی و توسعه فرآیند خلق، آزمایش و حفظ فرصت است (Holladay & Powell, 2013:1192). ردمن معتقد است که تاب‌آوری بر کیفیت سیستم تأکید دارد، این در حالی است که تمرکز توسعه پایدار بر شرایط و آینده است (Redman, 2011:4). بنابراین، تاب‌آوری یک سیستم یا جامعه به یکی از مؤلفه‌های پایداری کلی آن تبدیل می‌شود (Holladay & Powell, 2013:1192). ارزیابی توسعه گردشگری بر مبنای تاب‌آوری اجتماعی مقاصد گردشگری می‌تواند به‌عنوان یک ضرورت اولیه برای مدیریت پایدار مقصد در نظر گرفته شود، چنین ارزیابی نیازمند تعیین تأثیرات مؤلفه‌های اجتماعی تاب‌آوری بر توسعه پایدار گردشگری است. شهر محمودآباد نیز به‌عنوان یکی از مقاصد گردشگری شمال ایران، به‌واسطه استقرار آن در موقعیت ویژه گردشگری و ساحلی از اهمیت فراوانی برخوردار شده است. در سال‌های اخیر نیز تأثیرات این جایگاه به‌صورت فزاینده افزایش یافته به‌گونه‌ای که عامل توسعه کالبدی این شهر در طی سال‌های اخیر تاکنون ناشی از نقش و عملکرد گردشگری این مقصد بوده و منجر به توسعه شهرک‌ها و سکونتگاه‌های انسانی متعددی در این شهر شده است. این شهر با توجه به جاذبه‌های فراوان گردشگری و سرمایه‌گذاری‌های سال‌های اخیر در آن، نیازمند حرکت به

سمت توسعه پایدار گردشگری است. با این وجود به دلیل وجود مخاطرات طبیعی ناشی از سیل خیز بودن این منطقه و نیز ایجاد مخاطرات زیست‌محیطی ناشی از توسعه گردشگری، توجه به افزایش تاب‌آوری اجتماعی در این شهر و نیز بهره‌گیری از مزایای آن جهت پایدارسازی توسعه گردشگری شهر محمودآباد از ضرورت بالایی برخوردار شده است. متناسب با این ضرورت در تحقیق حاضر سؤال اصلی تحقیق به این شکل مطرح می‌شود که مؤلفه‌های اجتماعی تاب‌آوری شهری چه تأثیری بر توسعه پایدار گردشگری در شهر محمودآباد دارد؟

ذاکر حقیقی و اکبریان (۱۳۹۴) در تحقیقی نشان دادند که میزان تاب‌آوری اجتماعی در محلات تاریخی - مسکونی در سطح نامطلوبی قرار دارد. ساسان‌پور و همکاران (۱۳۹۶) در تحقیقی نشان دادند که در منطقه ۱۲ کلان‌شهر تهران وضعیت ابعاد اجتماعی، اکولوژی و نهادی (سازمانی) با مطلوبیت خیلی ضعیف همراه است. نوروزی و همکاران (۱۳۹۶) در تحقیقی نشان دادند که در منطقه ۱۲ شهر تهران، سطح تاب‌آوری کل منطقه در برابر بحران پایین است. روستا و همکاران (۱۳۹۷) در تحقیقی نشان دادند که فضای ذهنی نامناسب باعث آسیب‌پذیری و عدم تاب‌آوری اجتماعی شهر گردیده و به تبع آن، امنیت اجتماعی و توسعه این مناطق را به خطر انداخته است. موحد و طیبیان (۱۳۹۸) در تحقیقی نشان دادند که تاب‌آوری بوم‌شناسانه شهرها بر مبنای دانش بوم‌شناسی شهری، تحت تأثیر برهمکنش‌های پویا میان فرآیندهای اجتماعی - اقتصادی و زیستی - فیزیکی قرار دارد. پورمحمدی و همکاران (۱۳۹۸) در تحقیقی با تبیین ابعاد اجتماعی - اقتصادی تاب‌آوری شهری در برابر زلزله، نشان دادند که محدوده مورد مطالعه از تاب‌آوری اجتماعی نامناسبی برخوردار بوده است. اسکندری نوده و همکاران (۱۳۹۸) در تحقیقی نشان دادند که تاب‌آوری اجتماعی، تاب‌آوری اقتصادی، تاب‌آوری زیست‌محیطی - کالبدی و تاب‌آوری نهادی بر پایداری شهری مؤثرند. حسینی و همکاران (۱۳۹۹) در تحقیقی هشت عامل برای تاب‌آوری اجتماعی از منظر سرمایه اجتماعی را شناسایی نمودند. رنجبر و همکاران (۱۴۰۰) در تحقیقی نشان دادند که تاب‌آوری شهرهای ساحلی در شرایط پیک سفر ضعیف بوده و سه شهر مورد بررسی در گروه‌های ضعیف یعنی وضعیت تاب‌آوری پایین و عدم تاب‌آوری قرار داشتند. هالادی و پاول^۱ (۲۰۱۳) در تحقیقی نشان دادند که مقاصد باید در تقویت پیوندهای اجتماعی، توسعه ظرفیت در نهادهای محلی، متنوع سازی محصول گردشگری و کنترل توسعه زیرساخت‌ها سرمایه‌گذاری کند. ژانگ^۲ و همکاران (۲۰۱۴) در تحقیقی ضمن بررسی نقش آگاهی از عواقب مخاطرات، ارزش‌ها و دل‌بستگی مکانی نشان دادند که آگاهی ساکنان از پیامدهای مخاطرات، ارزش‌ها و دل‌بستگی آنان به مقصد بر رفتارهای حامی محیط‌زیست آن‌ها در نتیجه بر پایداری گردشگری مقصد تأثیر مثبت می‌گذارد. نانکو و گورسوی^۳ (۲۰۱۶) در تحقیقی نشان دادند که اعتماد شهروندان و قدرت شهروندان در تصمیم‌گیری در مورد گردشگری پایدار و اعتماد آن‌ها به نهادهای گردشگری برای جلب حمایت سیاسی آنان جهت توسعه حیاتی است. نانکو^۴ (۲۰۱۷) در تحقیقی ضمن بررسی حکمرانی و گردشگری پایدار و نقش اعتماد، قدرت و سرمایه اجتماعی، نشان داد که اعتماد تأثیرات معنی‌داری بر گردشگری پایدار دارد. اودیک و نیزگودا^۵ (۲۰۱۸) در تحقیقی با بررسی برنامه‌ریزی تاب‌آوری به‌عنوان فرصتی برای توسعه پایدار گردشگری در آینده، نشان دادند که تقویت تاب‌آوری در مقاصد می‌تواند، توسعه پایدار گردشگری را تقویت نماید. دای^۶ و همکاران (۲۰۱۹) در تحقیقی مدل اندازه‌گیری سلسله‌مراتبی از تاب‌آوری ادراک‌شده مقصد گردشگری شهری ارائه داده و در هر دو سطح کلان و سطح خرد، با پنج حوزه (اجتماعی، اقتصادی، محیطی، نهادی و دانش)، ده عامل اصلی که با ساختار تاب‌آوری مقصد گردشگری شهری مرتبط هستند، شناسایی نمودند.

1. Holladay & Powell
2. Zhang
3. Nunkoo, & Gursoy
4. Nunkoo
5. Awedyk & Niezgoda
6. Dai

مبانی نظری

الف) تاب‌آوری اجتماعی شهری

تاب‌آوری اجتماعی به ظرفیت یک جامعه یا اجتماع محلی در مقابله و انطباق با اختلالات و تغییرات اشاره دارد و توانایی جوامع برای خودسازمان‌دهی، تنظیم تنش‌ها و افزایش ظرفیت خود برای یادگیری را انطباق و پوشش می‌دهد (محمدی و همکاران، ۱۳۹۶: ۷۶). همچنین تاب‌آوری اجتماعی به مشخصات جمعیت‌شناسی از یک جامعه مانند جنس، سن، قومیت، از کارافتادگی، وضعیت اقتصادی، و سرمایه اجتماعی اشاره دارد. اگرچه به صورت کمی، به سرمایه اجتماعی، توانایی شهروندان برای انطباق، و احساس دل‌بستگی به یک محل اشاره دارد (Carlson et al, 2012: 261). یک اجتماع تاب‌آوری قادر به پاسخ‌گویی به تغییرات یا استرس‌ها با رویکرد مثبتی است. همچنین می‌تواند عملکردهای اصلی خود را علیرغم تنش‌هایی که وجود دارد به‌عنوان یک کلیت حفظ کند (نوروزی و همکاران، ۱۳۹۶: ۹۰). این بعد با تأکید بر تحقق پایداری اجتماعی در برابر سوانح، از یک سو بر شکل‌گیری و حفظ گروه‌های اجتماعی و جوامع محلی و از سوی دیگر، در فرآیند افزایش مشارکت ساکنین در امر بازسازی و شکل‌گیری پیوندهای اجتماعی کمک می‌کند و امر باز توانی و بازسازی جامعه محلی با حفظ نهادهای اجتماعی موجود را در زمان سانحه و نیز در یک جامعه محلی بعد از سانحه تسهیل می‌کند (روستا و همکاران، ۱۳۹۷: ۲). ممکن است در یک اجتماع آسیب‌پذیری بالا باشد، با این حال به دلیل وجود شبکه‌های اجتماعی و ارتباطات این شبکه تاب‌آوری بالایی را نیز شاهد باشیم (Shaw et al, 2014: 194).

ب) اعتماد نهادی و مشارکت

تاب‌آوری از طریق رفتارهایی که باعث ایجاد اعتماد، اقدامات متقابل و ارتباط در ارزش‌های مشترک حوزه داخلی است، ایجاد می‌شود (حسینی و همکاران، ۱۳۹۹: ۲۴). در حوزه علوم اجتماعی و بالأخص در حوزه خاص جامعه‌شناسی اعتماد به‌عنوان ویژگی روابط اجتماعی یا ویژگی نظام اجتماعی مفهوم‌سازی شده است (خوش‌فر، ۱۳۹۵: ۵۱). همچنین اعتماد یکی از جنبه‌های مهم روابط انسانی و زمینه‌ساز مشارکت و همکاری میان اعضای جامعه است که مبادلات را در زمینه‌های مختلف اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی سرعت می‌بخشد (موحد و همکاران، ۱۳۹۱: ۲). در واقع اعتماد یک نگرش مثبت به فرد یا امری خارجی است که با آن مواجه هستیم. اعتماد دارای ابعاد مختلف است و باید آن را یک مقوله اجتماعی تلقی کرد که در جریان فرآیند جامعه‌پذیری آموخته می‌شود. اعتماد و مشارکت اساس شکل‌گیری روابط اجتماعی و توسعه یک جامعه محسوب می‌شود و کاهش یا افزایش آن می‌تواند تأثیر زیادی بر ساختارهای مختلف جامعه و روابط اجتماعی افراد داشته باشد. مشارکت اجتماعی دربرگیرنده انواع کنش‌های فردی و گروهی به‌منظور دخالت در تعیین سرنوشت خود و جامعه و تأثیر گذاشتن بر فرایندهای تصمیم‌گیری درباره امور عمومی است (موسوی و همکاران، ۱۳۹۷: ۶۳۲). بسیاری از محققین مشارکت اجتماعی را فرآیند سازمان‌یافته‌ای دانسته‌اند که افراد جامعه به‌صورت آگاهانه، داوطلبانه و جمعی با در نظر داشتن هدف‌های معین و مشخص که به سهیم شدن در منابع قدرت منجر می‌شود، در آن درگیر می‌شوند (Allen et al, 2020: 3). همچنین مشارکت اجتماعی باعث تقویت تاب‌آوری اجتماعی می‌شود و می‌بایست منافع جمعی را به روشی منصفانه و عادلانه که موجب شفافیت و مشارکت گسترده شود، ترویج دهند (Bush & Doyon, 2019: 3).

ج) حمایت اجتماعی

پژوهش‌ها نشان داده است که تاب‌آوری با حمایت اجتماعی بر افراد در معرض خطر تأثیرگذار بوده و رشد فرایندهای تاب‌آوری می‌تواند در کاهش تأثیر هیجانی و روان‌شناختی استرس در بزرگسالان مفید باشد (Ong et al, 2006: 1266). مطالعات فراوانی نشان داده‌اند که حمایت اجتماعی که افراد دریافت می‌کنند تأثیر استرس را کاهش می‌دهد و شرایط را بهبود می‌بخشد (Sarason, 2013: 3). حمایت اجتماعی به‌عنوان اطلاعاتی است که شخص را بر این باور هدایت می‌کند که مورد عشق و علاقه، تأیید و ارزش از طرف خانواده و همسالان است و در معنای وسیع‌تر متعلق به شبکه‌های از ارتباطات و وظایف متقابل است. ساراسون حمایت اجتماعی را داشتن این احساس که دیگران آدم را دوست دارند، برای او ارزش قائل‌اند و آماده‌اند در صورت لزوم به او کمک کنند و پشتوانه عاطفی او باشند، تعریف کرده

است همچنین حمایت اجتماعی به‌عنوان منبعی که افراد را قادر به مقابله با فشارهای روانی می‌سازد تعریف شده است (Brown, 2015: 3).

د) دل‌بستگی مکانی و آگاهی

از نظر تئوریک، دل‌بستگی مکانی اشاره به پیوندهای مؤثری دارد که افراد با مناطق فیزیکی خاصی ایجاد می‌نمایند (Hernández et al, 2007: 312). معمولاً این پیوند نسبت به مکان سکونت است، زیرا که این نوع مکان‌ها عموماً روابط بسیار نزدیکی را سبب می‌شوند (Casakin et al, 2015: 227). استدمن (۲۰۰۲) معتقد است که دل‌بستگی مکانی ساختاری چندبعدی و شامل جنبه‌های هویتی، وابستگی، تأثیر و پیوندهای اجتماعی است. هویت مکانی نوعی ارتباط نمادین یا ایدئولوژیک بین فرد و محیط است (Stedman, 2002: 565). وابستگی مکانی اشاره به دل‌بستگی به یک مکان از نظر پاسخگویی به نیازهای عملکردی یک فرد دارد و محققین بر این باور هستند که این جنبه از دل‌بستگی مکانی دربرگیرنده ارزیابی مکان در مقابل جایگزین‌های آن است (Yukse et al, 2010: 279). با این حال، اکثر تحقیقات با موضوع دل‌بستگی مکانی بر توصیف یا تشریح فرآیند شکل‌گیری آن از دید روانشناسی محیطی یا اجتماعی تمرکز داشته‌اند (Song & Soopramanien, 2019: 116). با افزایش آگاهی افراد، از میزان خطر کاسته می‌شود. از طرف دیگر حتی اگر شهروندان آگاهی نداشته باشند، رهبران سیاسی محلی باید اقدامات مطلوبی را برای منافع جوامع محلی در ارتباط با تاب‌آوری انجام دهند (حسینی و همکاران، ۱۳۹۹: ۲۴). اندازه‌گیری تاب‌آوری اجتماعی به فاجعه‌ها می‌تواند به بالا بردن آگاهی جوامع در معرض خطرات کمک کند. یادگیری در مورد تغییرات محیطی نامطلوب پیش شرط پاسخ به این تغییرات است و توانایی گروه‌های اجتماعی برای پاسخ دادن به تغییر باعث ایجاد تاب‌آوری می‌شود و که ظرفیت یک سیستم برای تحمل شوک‌ها با حفظ همان هویت است (Kraker, 2017: 100). داشتن آگاهی و دانش از نوع مخاطرات پیش روی اجتماعات، نحوه کنترل این مخاطرات و عرصه‌های تحت تأثیر آن، نحوه اقدام در مراحل مختلف مدیریت بحران و شیوه‌های آموزش و اطلاع‌رسانی به ساکنان و سازمان‌دهی آن‌ها به‌عنوان اهرم‌هایی خودجوش در زمان وقوع مخاطرات تا حد زیادی می‌تواند تأثیرگذار باشند (ساسان‌پور و همکاران، ۱۳۹۶: ۸۸).

ه) توسعه پایدار گردشگری

توسعه پایدار و یکی از مشتقات آن یعنی توسعه پایدار در گردشگری^۱ به‌عنوان اکسیری در مقابل تهدید محیط‌زیست در نظر گرفته می‌شود. هدف اساسی توسعه پایدار در گردشگری ایجاد فرصت‌های اقتصادی، مزایای اجتماعی- فرهنگی و حفاظت از محیط‌زیست است (Nickerson et al, 2016: 171). گردشگری پایدار مفهومی شناخته‌شده است که رفاه بلندمدت گردشگری را در پذیرش قابلیت‌های نسل‌های آینده برای تأمین نیازهای آنان معنی می‌کند. این امر برآمده از ضرورت تولید فواید و منافع برای افراد بومی و محلی است (Yu, 2011: 60). یکی از مسائل مربوط به توسعه گردشگری پایدار، دیدگاه‌های مربوط به مفهوم آن است که از فردی به فرد دیگر متفاوت است. پیچیدگی این مفهوم به دلیل اینکه در مقیاس‌های جغرافیایی و فضایی و در طول دوره‌های زمانی به کار برده می‌شود، افزایش می‌یابد. بنابراین، سیاست‌ها و رویه‌های مربوط به مقیاس جهانی ممکن است پیامدهای محلی ناخواسته را به دنبال داشته باشد و فعالیت‌های مربوط به مقیاس محلی می‌تواند باعث پیامدهای غیرقابل‌پیش‌بینی در سطح جهانی شود. پیچیدگی گردشگری پایدار می‌تواند ناشی از بسترهای^۲ مختلف مربوط به مکان‌های متفاوت باشد. بنابراین، رویکرد مربوط به این مفهوم در یک پارک ملی با یک محیط پررفت‌وآمد مربوط به گردشگری انبوه فرق دارد (قدمی، ۱۳۹۴: ۱۰۱). با پی بردن به این واقعیت که گردشگری اثرات مثبت و منفی دارد. بر این اساس، تلاش‌هایی در مقاصد گردشگری برای اطمینان از هماهنگ بودن رشد گردشگران ورودی با اصول توسعه پایدار صورت گرفته است. این موضوع توسط شواهد تحقیقی که به رشد رفتار ضد پایداری در میان گردشگران پرداخته‌اند، اثبات شده است (Packer et al, 2014: 105).

روش پژوهش

مطالعه حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش توصیفی-تحلیلی است و برای جمع‌آوری اطلاعات از ابزار پرسشنامه استفاده شده است.

1. SDT

2. context

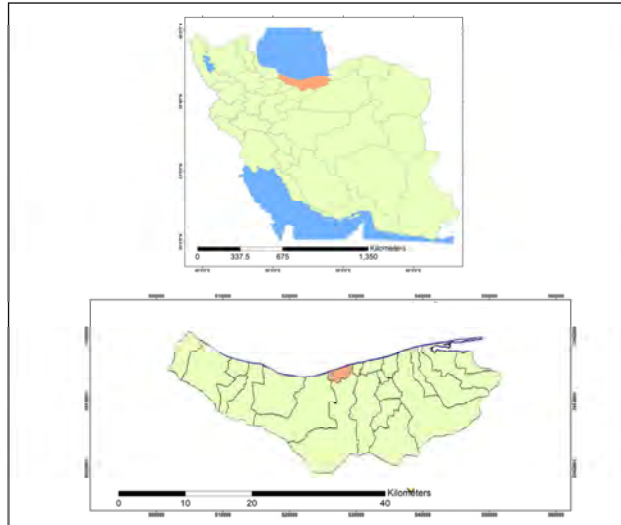
جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه کارشناسان و مسئولان حوزه شهری و گردشگری شهر محمودآباد و شهرداری شهر محمودآباد، به تعداد ۸۰ نفر که در سال ۱۳۹۸ اشتغال به کار دارند و به دلیل حجم کم نمونه، تمام جامعه آماری به عنوان نمونه و به روش نمونه‌گیری سرشماری انتخاب شد. همچنین جهت سنجش متغیرهای تحقیق از پرسشنامه‌های ابعاد اجتماعی تاب‌آوری شهری و توسعه پایدار گردشگری استفاده گردید. شاخص‌های پرسشنامه‌های تحقیق از مطالعات مرتبط و پیشینه تحقیق اخذ شده؛ سپس بر اساس شرایط تحقیق و شهر مورد مطالعه بومی‌سازی گردید جدول (۱). همچنین جهت سنجش روایی پرسشنامه از روایی همگرا و پایایی با استفاده از روش‌های آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی سنجیده شد که نتایج آن در قسمت یافته‌های پژوهش ارائه شده است. در این پژوهش به منظور دستیابی به اهداف از مدل‌سازی معادلات ساختاری در نرم‌افزار SMART PLS استفاده شده است.

جدول شماره ۱. شاخص‌های مورد استفاده در پژوهش

منابع	زیر شاخص‌ها	شاخص‌ها
روستا و همکاران (۱۳۹۷) خوش‌فر (۱۳۹۵)	رضایتمندی ساکنان از وضعیت عملکردی نهادهای مؤثر در کاهش آثار ناشی از بحران در سطح مناسبی قرار دارد؛ اعتماد شهروندان به مسئولین نهادهای مؤثر در کاهش آثار ناشی از بحران در سطح مناسبی قرار دارد؛ حس مسئولیت‌پذیری مسئولین نهادهای مؤثر در کاهش آثار ناشی از بحران در سطح مناسبی قرار دارد؛ نهادهای مؤثر در کاهش آثار ناشی از بحران در شهر آموزش‌های لازم برای واکنش مناسب و سریع ارائه می‌دهند.	اعتماد نهادی
روستا و همکاران (۱۳۹۷)، کارکر (۲۰۱۷)	سطح آگاهی شهروندان از وجود نهادهای در ارتباط با مدیریت بحران در سطح مناسبی قرار دارد؛ سطح آگاهی شهروندان از وظایف نهادهای در ارتباط با مدیریت بحران در سطح مناسبی قرار دارد؛ سطح آگاهی شهروندان از تهیه و اجرای طرح‌های مدیریت بحران در شهر در سطح مناسبی قرار دارد.	آگاهی
یوکسل و همکاران (۲۰۱۰)، لویکا (۲۰۰۸)	ساکنان این شهر به سکونت در این شهر افتخار می‌کنند؛ ساکنان این شهر روابط صمیمی و گرمی با یکدیگر دارند؛ ساکنان این شهر به ادامه زندگی در آن تمایل زیادی دارند.	دل‌بستگی مکانی
روستا و همکاران (۱۳۹۷)، باش و دایون (۲۰۱۹)	ساکنان این شهر به مشارکت در تصمیم‌گیری‌ها مرتبط با شهر علاقه‌مند هستند؛ ساکنان این شهر در برنامه‌های کاهش خطر مشارکت می‌کنند؛ ساکنان شهر معتقدند که در صورت مشارکت کارها بهتر انجام می‌شود؛ ساکنان این شهر با نهادهای مرتبط همکاری می‌کنند.	مشارکت
پاکر و همکاران (۲۰۱۴)، براون (۲۰۱۵)	ساکنان شهر از طرح‌های کاهش خطر حمایت می‌کنند؛ همکاری و حمایت ساکنان از یکدیگر در مقابل خطرات در سطح مناسبی قرار دارد؛ ساکنان شهر در برنامه‌های حمایتی از اقشار آسیب‌پذیر مشارکت می‌کنند.	حمایت اجتماعی
براون (۲۰۱۵)، پیکر و همکاران (۲۰۱۴)، سونگ و سوپرماین (۲۰۱۹)	توسعه گردشگری در این شهر به کیفیت زیست‌محیطی آن آسیبی نمی‌رساند؛ توسعه گردشگری در این شهر به حفاظت از فرهنگ بومی کمک می‌کند؛ توسعه گردشگری در این شهر به بهبود استانداردهای زندگی ساکنین کمک می‌کند؛ توسعه گردشگری در این شهر به بهبود اوضاع اقتصادی ساکنین کمک می‌کند؛ توسعه گردشگری در این شهر به افزایش همبستگی میان ساکنان کمک می‌کند؛ توسعه گردشگری در این شهر باعث بهبود زیرساخت‌های شهری می‌شود؛ توسعه گردشگری در این شهر باعث افزایش درآمدها و رونق کسب‌وکارها می‌شود.	توسعه پایدار گردشگری

محدوده مورد مطالعه

شهر محمودآباد از نظر موقعیت جغرافیایی در حاشیه میانی دریای خزر و در قسمت غربی شهرستان محمودآباد و با مساحتی در حدود ۷۲۱/۹ هکتار استقرار یافته است. این شهر در موقعیتی بین ۵۲ درجه و ۱۵ دقیقه طول شرقی از نصف‌النهار گرینویچ و بین ۳۶ درجه تا ۳۶ دقیقه عرض شمالی از استوا قرار گرفته و ارتفاع آن از سطح دریا ۲۲- متر می‌باشد. محمودآباد از شمال به دریای خزر، از جنوب به شهر آمل، از شرق به شهر سرخورد، در خارج از محدوده شهرستانی خود به شهر فریدونکنار و از غرب به شهر نور ختم می‌شود. فاصله این شهر تا مرکز استان مازندران، ۸۸ کیلومتر است. شهر محمودآباد به واسطه استقرار آن در موقعیت ویژه گردشگری و ساحلی از اهمیت فراوانی برخوردار است به طوری که عامل توسعه کالبدی این شهر در طی سال‌های اخیر تاکنون ناشی از نقش و عملکرد گردشگری این شهر بوده است (قدمی، ۱۳۹۴: ۸۹).

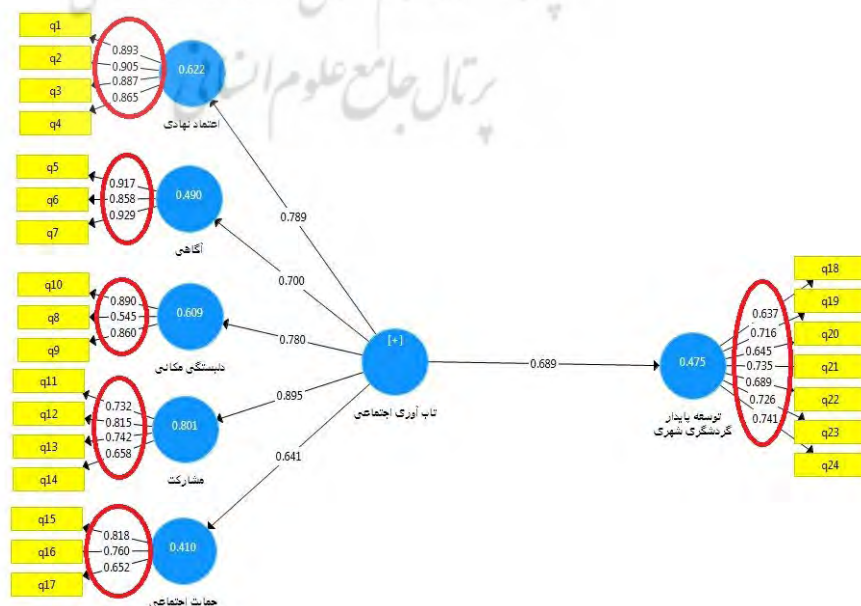
شکل شماره ۱. موقعیت محدوده مورد مطالعه

بحث و یافته‌ها

یافته‌های تحقیق حاکی از آن است که از نظر جنسیت ۵۱ نفر از شرکت‌کنندگان مرد و ۲۹ نفر آنان زن و همچنین اکثریت اعضای نمونه آماری تحقیق به تعداد ۷۱ نفر، متأهل بوده‌اند. بیشترین افراد در رده سنی ۴۱ تا ۵۰ سال به تعداد ۳۱ نفر قرار داشته‌اند. و نیز اکثریت اعضای نمونه آماری تحقیق به تعداد ۴۴ نفر، دارای مدرک تحصیلی کارشناسی بوده‌اند. در این میان از مشارکت‌کنندگان در مصاحبه انجام شده ۳۵ نفر سابقه خدمت ۲۱ تا ۳۰ سال داشته و اکثر پاسخگویان مشارکت‌کننده، به تعداد ۱۷ نفر در سابقه سکونت ۲۱ تا ۲۵ سال در شهر محمودآباد داشتند.

ضرایب بار عاملی

بارهای عاملی از طریق محاسبه مقدار همبستگی شاخص‌های یک سازه با آن سازه محاسبه می‌شوند. مقدار ملاک برای مناسب بودن ضرایب بارهای عاملی ۰/۴ می‌باشد؛ چنانچه پس از اجرای مدل، بار عاملی سؤالاتی کمتر از ۰/۴ شد، آن سؤال حذف می‌شود تا بررسی سایر معیارها تحت تأثیر آن قرار نگیرد. مطابق شکل ۲، تمامی بار عاملی سؤالات بیشتر از ۰/۴ است از این‌رو حذف هیچ‌کدام لازم نیست و می‌توان نتیجه گرفت که مدل، پایایی مناسبی دارد.

شکل شماره ۲. مقادیر بار عاملی سؤالات مربوط به متغیرهای پژوهش

آلفای کرونباخ، روایی همگرا و پایایی مرکب (ترکیبی)

برای روایی همگرا میانگین واریانس استخراج^۱ (AVE) و پایایی مرکب^۲ (CR) محاسبه می‌شود. به منظور محاسبه روایی همگرا، از معیار AVE و ضریب پایایی ترکیبی از معیار CR استفاده شد. اگر AVE حداقل برابر با ۰/۵ باشد، بیانگر آن است که متغیرها از روایی همگرایی مناسبی برخوردارند. به این معنی که یک متغیر پنهان قادر است بیش از نیمی از واریانس شاخص‌های خود را به طور متوسط توضیح دهد. با توجه به اینکه در این تحقیق شاخص میانگین واریانس استخراج شده (AVE) برای تمامی متغیرهای تحقیق بالای ۰/۵ است، لذا روایی همگرایی متغیرهای مدل تأیید می‌شود. ضریب پایایی ترکیبی (CR) و ضریب آلفای کرونباخ، پایایی ابزار اندازه‌گیری را می‌سنجند. همان‌گونه که جدول (۲) نشان می‌دهد، با توجه به اینکه مقدار ضریب پایایی ترکیبی (CR) و ضریب آلفای کرونباخ برای تمامی متغیرهای پژوهش بیشتر از ۰/۷ است، بنابراین پایایی سؤال‌های متغیرهای موجود در پرسشنامه در حد قابل‌پذیرش می‌باشند.

روایی واگرا

روایی واگرا وقتی در سطح قابل قبول است که میزان AVE برای هر سازه بیشتر از واریانس اشتراکی بین آن سازه و سازه‌های دیگر (یعنی مربع مقدار ضرایب همبستگی بین سازه‌ها) در مدل باشد. همان‌گونه که در جدول شماره (۲) مشخص است، مقدار جذر AVE متغیرهای مکنون در پژوهش حاضر، از مقدار همبستگی میان آن‌ها، بیشتر است. از این رو، می‌توان اظهار داشت که در پژوهش حاضر، سازه‌ها (متغیرهای مکنون) در مدل، تعامل بیشتری با شاخص‌های خود دارند تا با سازه‌های دیگر. به بیان دیگر، روایی واگرای مدل در حد مناسبی است.

جدول شماره ۲. نتایج روایی همگرا، پایایی مرکب، آلفای کرونباخ و نتایج روایی واگرا

میانگین واریانس استخراجی (AVE>0.5)	ضریب پایایی ترکیبی (CR>0.7)	ضریب آلفای کرونباخ (Alpha>0.7)	توسعه پایدار	حمایت	مشارکت	مکانی	آگاهی	نهادی	تاب‌آوری اجتماعی
۰/۸۱۳	۰/۸۹۷	۰/۷۷۲							۰/۹۰۱
۰/۷۶۷	۰/۹۰۸	۰/۸۴۸						۰/۸۷۵	۰/۵۶۴
۰/۵۱۷	۰/۹۳۳	۰/۹۲۱					۰/۷۱۹	۰/۶۵۵	۰/۴۱۶
۰/۸۵۱	۰/۹۱۹	۰/۸۲۵				۰/۹۲۲	۰/۵۲۲	۰/۵۲۹	۰/۶۶۱
۰/۷۰۴	۰/۹۲۲	۰/۸۹۴			۰/۸۳۹	۰/۶۵۴	۰/۶۸۲	۰/۵۲۱	۰/۵۷۶
۰/۶۵۵	۰/۸۴۹	۰/۷۳۶		۰/۸۰۹	۰/۴۵۱	۰/۷۲۹	۰/۵۲۲	۰/۴۵۹	۰/۶۲۶
۰/۷۱۱	۰/۹۲۵	۰/۸۹۹	۰/۸۴۳	۰/۴۰۷	۰/۶۵۴	۰/۷۰۲	۰/۶۱۵	۰/۲۴۴	۰/۴۷۱

برازش مدل ساختاری

معیار R² و شاخص افزونگی (CV red) یا آزمون ارتباط پیش‌بین یا Q²:

R² نشان از تأثیری دارد که یک متغیر برون‌زا بر یک متغیر درون‌زا می‌گذارد. هرچه مقدار R² مربوط به سازه‌های درون‌زای مدل بیشتر باشد، نشان از برازش بهتر مدل است. چین^۳ سه مقدار ۰/۱۹، ۰/۳۳ و ۰/۶۷ را به‌عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای برازش مدل معرفی کرده است (Henseler, 2009:4). مطابق با جدول زیر، مقدار R² با توجه به سه مقدار ملاک، می‌توان مناسب بودن برازش مدل ساختاری را تأیید ساخت. دومین شاخص برازش مدل ساختاری، شاخص Q² است. این معیار که توسط گیسر معرفی شد، قدرت پیش‌بینی مدل در سازه‌های درون‌زا را مشخص می‌کند. (Geisser, 1975:324). هنسeler و همکاران سه مقدار ۰/۱۵، ۰/۲ و ۰/۳۵ را به‌عنوان قدرت پیش‌بینی

1. Average Variance Extracted (AVE)
2. Composite Reliability (CR)
3. Chin

کم، متوسط و قوی تعیین نموده‌اند (Henseler et al,2009:4). مقادیر مربوط به شاخص Q^2 متغیرها در جدول شماره (۳) نمایش داده شده است. با عنایت به مقدار منعکس شده دارای قدرت پیش‌بینی قوی می‌باشند و می‌توان عنوان نمود که نتایج نشان‌دهنده برازش قوی مدل ساختاری پژوهش است.

جدول شماره ۳. مقادیر ضریب تعیین و مقادیر Q^2

مقادیر Q^2	مقادیر R^2	متغیرهای پژوهش
۰/۴۵۶	۰/۶۲۲	اعتماد نهادی
۰/۳۷۰	۰/۴۹۰	آگاهی
۰/۳۴۲	۰/۶۰۹	دل‌بستگی مکانی
۰/۴۰۷	۰/۸۰۱	مشارکت
۰/۲۰۲	۰/۴۱۰	حمایت اجتماعی
۰/۲۱۱	۰/۴۷۵	توسعه پایدار گردشگری

برازش مدل کلی

برای بررسی برازش مدل کلی تنها یک معیار به نام GOF استفاده می‌شود این معیار از طریق رابطه زیر محاسبه می‌شود.

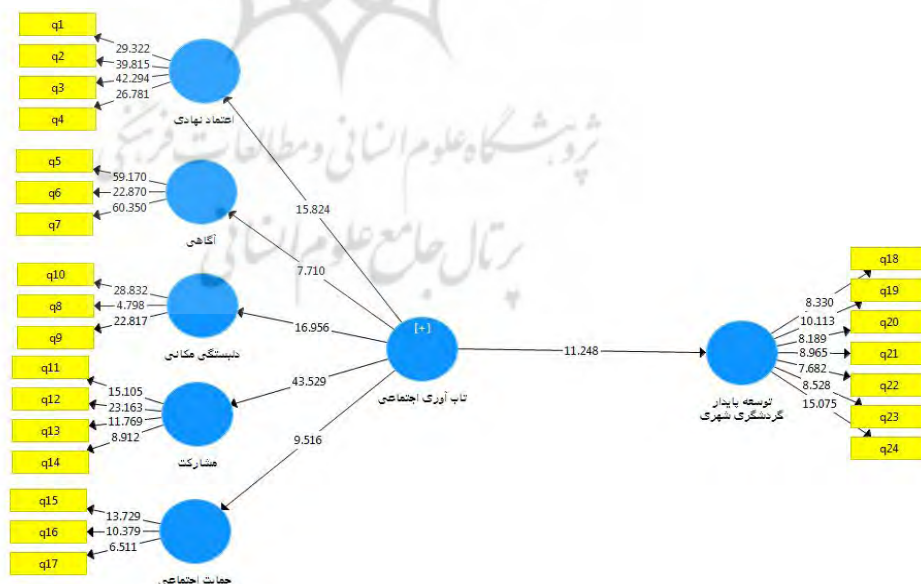
$$GOF = \sqrt{\text{Communalities} \times R^2}$$

$$GOF = \sqrt{0/458 \times 0/563} = 0/507$$

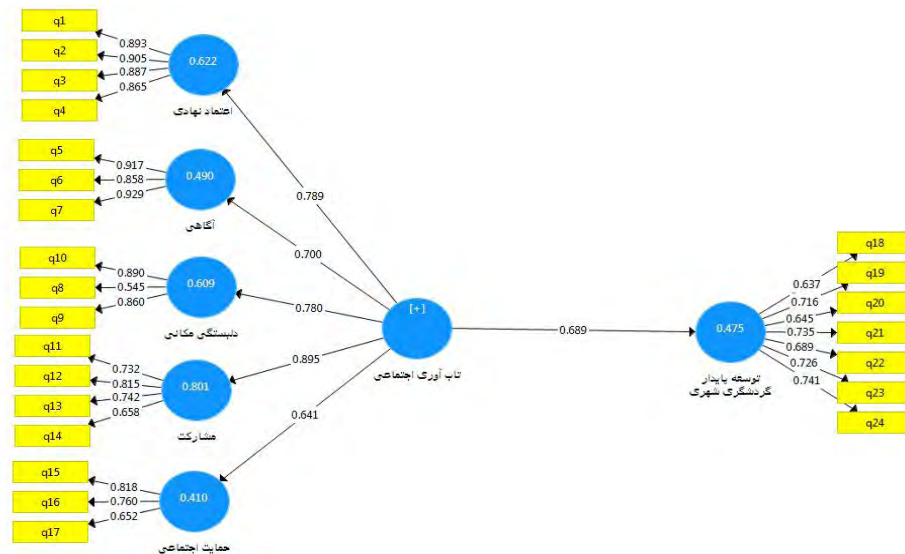
Communalities نشانه میانگین مقادیر اشتراکی هر سازه است و R^2 نیز مقدار میانگین مقادیر سازه‌های درون‌زای مدل است. سه مقدار ۰/۱۰، ۰/۲۵ و ۰/۳۶ مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای GOF هستند (Henseler et al., 2009: 5).

با توجه به مقدار محاسبه شده برابر با ۰/۵۲۵ است و نشان‌دهنده برازش قوی مدل کلی پژوهش است.

پس از بررسی برازش مدل اندازه‌گیری، مدل ساختاری و مدل کلی، نوبت به بررسی و آزمون فرضیه‌های تحقیق می‌رسد. مدل اجرا شده در محیط نرم‌افزار pls برای آزمون فرضیه اصلی پژوهش به شرح شکل‌های زیر ارائه شده است.

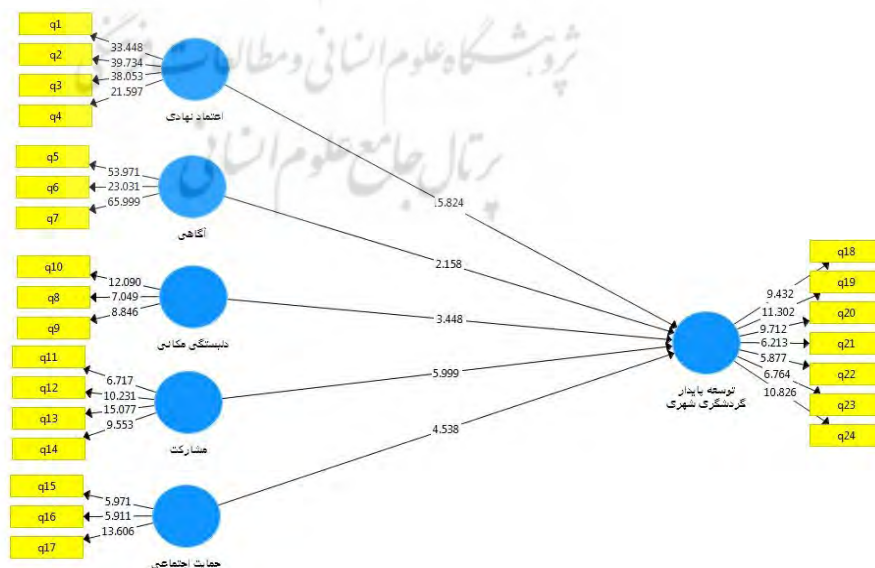

شکل شماره ۳. مدل ساختاری بررسی فرضیه‌های پژوهش در حالت معناداری

شکل شماره ۴. مدل ساختاری فرضیه پژوهش در حالت ضریب استاندارد

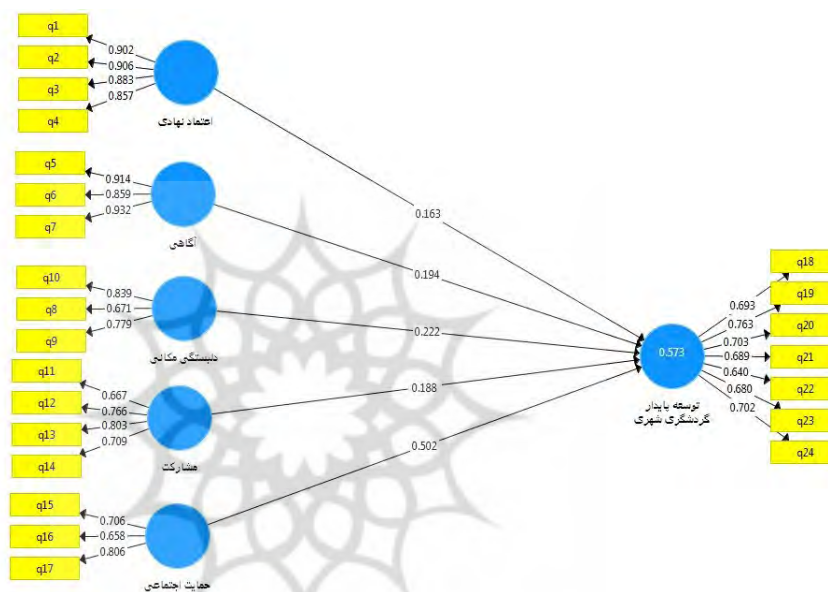
فرضیه اول: تاب‌آوری اجتماعی شهر تأثیر معنی‌داری بر توسعه پایدار گردشگری دارد. با توجه به شکل ۳، مقدار آماره T به‌دست‌آمده برابر با $11/248$ است به‌گونه‌ای که این مقدار بزرگ‌تر از $1/96$ می‌باشد و فرضیه پژوهش مورد تأیید قرار می‌گیرد و می‌توان چنین استنباط نمود تاب‌آوری اجتماعی شهر تأثیر معنی‌داری بر توسعه پایدار گردشگری دارد. همچنین با توجه به شکل ۴، ضریب مسیر به‌دست‌آمده برابر با $(\beta = 0/689)$ است، از آنجاکه ضریب مسیر به‌دست‌آمده مثبت است این رابطه به‌صورت مستقیم می‌باشد. پس می‌توان عنوان نمود تاب‌آوری اجتماعی شهر تأثیر مثبت و معنی‌داری بر توسعه پایدار گردشگری دارد. با توجه به مقدار ضریب تعیین به‌دست‌آمده که برابر با $0/475$ می‌باشد می‌توان این‌گونه عنوان نمود که $47/5$ درصد از واریانس توسعه پایدار گردشگری به‌وسیله متغیر تاب‌آوری اجتماعی قابل تبیین است. در ادامه به بررسی تأثیر ابعاد تاب‌آوری اجتماعی بر توسعه پایدار گردشگری پرداخته شد. مدل ترسیم‌شده به‌منظور بررسی تأثیر ابعاد تاب‌آوری اجتماعی بر توسعه پایدار گردشگری به شرح شکل‌های ۵ و ۶ ارائه شده است.

شکل شماره ۵. مدل ساختاری بررسی فرضیه‌های پژوهش در حالت معناداری

در ارتباط با این عبارت که مؤلفه اعتماد نهادی تاب‌آوری اجتماعی شهری تأثیر معنی‌داری بر توسعه پایدار گردشگری دارد. با توجه به شکل ۴ مقدار آماره T به‌دست‌آمده برابر با $5/824$ است به‌گونه‌ای که این مقدار بزرگ‌تر از $1/96$ می‌باشد و می‌توان

عنوان نمود که مؤلفه اعتماد نهادی تاب‌آوری اجتماعی شهری تأثیر معنی‌داری بر توسعه پایدار گردشگری دارد. همچنین با توجه به شکل ۵، ضریب مسیر به‌دست‌آمده برابر با $(\beta=0/163)$ است، از آنجا که ضریب مسیر به‌دست‌آمده مثبت است این رابطه به‌صورت مستقیم می‌باشد. پس می‌توان عنوان نمود مؤلفه اعتماد نهادی تاب‌آوری اجتماعی شهری تأثیر مثبت و معنی‌داری بر توسعه پایدار گردشگری دارد. در ارتباط با مؤلفه آگاهی تاب‌آوری اجتماعی شهری تأثیر معنی‌داری بر توسعه پایدار گردشگری دارد. با توجه به شکل ۴ مقدار آماره T به‌دست‌آمده برابر با $2/158$ است به‌گونه‌ای که این مقدار بزرگ‌تر از $1,96$ می‌باشد و می‌توان عنوان نمود که مؤلفه آگاهی تاب‌آوری اجتماعی شهری تأثیر معنی‌داری بر توسعه پایدار گردشگری دارد. همچنین با توجه به شکل ۵، ضریب مسیر به‌دست‌آمده برابر با $(\beta=0/194)$ است، از آنجا که ضریب مسیر به‌دست‌آمده مثبت است این رابطه به‌صورت مستقیم می‌باشد. پس می‌توان عنوان نمود مؤلفه آگاهی تاب‌آوری اجتماعی شهری تأثیر مثبت و معنی‌داری بر توسعه پایدار گردشگری دارد.

شکل شماره ۶. مدل ساختاری فرضیه پژوهش در حالت ضریب استاندارد

در ارتباط با مؤلفه دل‌بستگی مکانی تاب‌آوری اجتماعی شهری تأثیر معنی‌داری بر توسعه پایدار گردشگری دارد. با توجه به شکل ۵، مقدار آماره T به‌دست‌آمده برابر با $3/448$ است به‌گونه‌ای که این مقدار بزرگ‌تر از $1,96$ می‌باشد و می‌توان عنوان نمود که مؤلفه دل‌بستگی مکانی تاب‌آوری اجتماعی شهری تأثیر معنی‌داری بر توسعه پایدار گردشگری دارد. همچنین با توجه به شکل ۶، ضریب مسیر به‌دست‌آمده برابر با $(\beta=0/222)$ است، از آنجا که ضریب مسیر به‌دست‌آمده مثبت است این رابطه به‌صورت مستقیم می‌باشد. پس می‌توان عنوان نمود مؤلفه دل‌بستگی مکانی تاب‌آوری اجتماعی شهری تأثیر مثبت و معنی‌داری بر توسعه پایدار گردشگری دارد. مؤلفه مشارکت تاب‌آوری اجتماعی شهری تأثیر معنی‌داری بر توسعه پایدار گردشگری دارد. همان‌گونه که در شکل ۵، قابل‌ملاحظه است مقدار آماره T به‌دست‌آمده برابر با $5/999$ است به‌گونه‌ای که این مقدار بزرگ‌تر از $1,96$ می‌باشد و می‌توان عنوان نمود که مؤلفه مشارکت تاب‌آوری اجتماعی شهری تأثیر معنی‌داری بر توسعه پایدار گردشگری دارد. همچنین با توجه به شکل ۶، ضریب مسیر به‌دست‌آمده برابر با $(\beta=0/188)$ است، از آنجا که ضریب مسیر به‌دست‌آمده مثبت است این رابطه به‌صورت مستقیم می‌باشد. پس می‌توان عنوان نمود مؤلفه مشارکت تاب‌آوری اجتماعی شهری تأثیر مثبت و معنی‌داری بر توسعه پایدار گردشگری دارد. همان‌گونه که در شکل ۵، قابل‌ملاحظه است مقدار آماره T به‌دست‌آمده برابر با $4/538$ است به‌گونه‌ای که این مقدار بزرگ‌تر از $1,96$ می‌باشد و می‌توان عنوان نمود که مؤلفه حمایت اجتماعی تاب‌آوری اجتماعی شهری تأثیر معنی‌داری بر توسعه پایدار گردشگری دارد. همچنین با توجه به شکل ۶، ضریب مسیر به‌دست‌آمده برابر با $(\beta=0/502)$ است، از آنجا که ضریب مسیر به‌دست‌آمده مثبت است این رابطه

به صورت مستقیم می‌باشد. پس می‌توان عنوان نمود مؤلفه حمایت اجتماعی تاب‌آوری اجتماعی شهری تأثیر مثبت و معنی‌داری بر توسعه پایدار گردشگری دارد.

نتیجه‌گیری

یافته‌های حاصل از آزمون فرضیه‌های تحقیق نیز نشان داد که تاب‌آوری اجتماعی شهر بر توسعه پایدار گردشگری شهر محمودآباد تأثیر مثبتی داشته است. در واقع تاب‌آوری اجتماعی در شهر گردشگر پذیر محمودآباد توانسته است از طریق آماده‌سازی اجتماعی و مقاوم‌تر نمودن ساختار اجتماعی این مقصد به پایداری بیشتر گردشگری در آن کمک نماید. نتایج این فرضیه با یافته‌های تحقیق اسکندری نوده و همکاران (۱۳۹۸)، هالادی و پاول (۲۰۱۳)، آودیک و نیزگودا (۲۰۱۸) و دای و همکاران (۲۰۱۹) که تأثیرات مثبت تاب‌آوری در مقاصد شهری را مورد بررسی قرار داده‌اند هم‌راستا می‌باشد. باین وجود تحقیق حاضر به طور خاصی بر تأثیرات مثبت ابعاد تاب‌آوری اجتماعی تمرکز نموده و توانسته است سهم هریک از آن‌ها را مشخص سازد. مبتنی بر نتایج کلی این تحقیق می‌توان ادعا نمود که مقصدی می‌تواند پایدار، خلاق، جذاب، به‌یادماندنی و ... باشد که آن مقصد قبل از تمام این‌ها تاب‌آور بوده و ساکنان و بازدیدکنندگان را در برابر حوادث ایمن سازد. با قرار دادن تاب‌آوری به عنوان یک هدف در شهرهای گردشگر پذیری مانند شهر محمودآباد، مقاصد می‌توانند مدلی را طراحی کند که به وسیله آن تصمیم‌گیرندگان و ذینفعان گردشگری مقاصد ضمن درک مخاطرات پیشرو برای رسیدن به آن اقدام کنند تا از آسیب‌پذیری هرچه بیشتر جوامع و مقاصد شهری در برابر سوانح طبیعی جلوگیری شود. بر این اساس نیز امروزه بحث و نگرانی در مورد مخاطرات و عوامل تهدیدکننده توسعه سیستم‌های گردشگری، مورد توجه جدی قرار گرفته است. مواجه شدن برنامه ریزان و فعالان بخش گردشگری با چنین بحران‌هایی سبب گردید تا تاب‌آوری در برنامه‌های توسعه گردشگری به موضوع تحلیلی و مهمی تبدیل شود. مبتنی بر این یافته می‌توان گفت در حالی که گردشگری اثرات مثبت فراوانی دارد و روزه‌روز در حال گسترش است اما حوادث و خطراتی که آن را تهدید می‌کند نیازمند توجه و بررسی است. و آنچه در این میان اهمیت دارد این است که همواره باید سیستمی منسجم برای حمایت، برنامه‌ریزی و مدیریت گردشگری در مواقع بحرانی و قبل از وقوع بحران آماده اقدام باشد. خصوصاً مقوله‌ای چون گردشگری که وابسته به عناصر متعددی می‌باشد که هریک می‌تواند در عین مفید بودن، شوکی غیرقابل جبران را وارد نماید (زمان‌زاده و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۳۷). بر این اساس نیز بایستی مؤلفه‌های تاب‌آوری خصوصاً تاب‌آوری اجتماعی و تأثیرات آن بر پایداری مقاصد گردشگری مورد توجه قرار گیرند.

متناسب با این دیدگاه نیز یافته‌های حاصل از آزمون فرضیه‌های تحقیق نشان داد که مؤلفه اعتماد نهادی تاب‌آوری اجتماعی شهری بر توسعه پایدار گردشگری شهر محمودآباد تأثیر مثبتی داشته است. در واقع در این مقصد گردشگری با افزایش اعتماد ساکنان و ذینفعان گردشگری به نهادهای درگیر در مدیریت مخاطرات و نیز فرایندهای کاهش آسیب مخاطرات، توسعه گردشگری در مقاصد مشابه شهر محمودآباد پایدارتر خواهند شد. بر این اساس نتایج این فرضیه با یافته‌های تحقیق اسکندری نوده و همکاران (۱۳۹۸)، نانکو و گورسوی (۲۰۱۶) و دای و همکاران (۲۰۱۹) هم‌راستا می‌باشد. در این تحقیقات بر تأثیرات مثبت اعتماد به نهادهای مدیریت مخاطرات در مقاصد گردشگری تأکید شده است. نتایج یافته‌های فرضیه سوم تحقیق جایگاه مؤلفه آگاهی تاب‌آوری اجتماعی شهری در توسعه پایدار گردشگری شهر محمودآباد را برجسته‌تر ساخته است. مبتنی بر نتایج تحقیق می‌توان استدلال نمود که مؤلفه آگاهی تاب‌آوری اجتماعی در مقاصد گردشگری مانند شهر محمودآباد به پایدارسازی بیشتر توسعه گردشگری در شهرهای گردشگر پذیر منجر می‌شود. بر این اساس هم‌راستا با تحقیقی ساسان‌پور و همکاران (۱۳۹۶) می‌توان گفت که داشتن آگاهی و دانش از نوع مخاطرات پیشروی مقاصد گردشگری، نحوه کنترل این مخاطرات و عرصه‌های تحت تأثیر آن، نحوه اقدام در مراحل مختلف مدیریت بحران (پیشگیری، آمادگی، واکنش و بازسازی) و شیوه‌های آموزش و اطلاع‌رسانی به ساکنان مقاصد و سازمان‌دهی آن‌ها به عنوان اهرم‌هایی خودجوش در زمان وقوع مخاطرات تا حد زیادی می‌تواند تأثیرگذار بوده و بخصوص از انجام رفتارهایی که مخاطرات زیست‌محیطی را در مقاصد افزایش داده و به ناپایداری در آن دامن می‌زنند، جلوگیری نماید. همچنین با اتکا بر یافته‌های تحقیق در قالب بررسی فرضیه چهارم، می‌توان گفت که با تقویت مؤلفه دل‌بستگی

مکانی تاب‌آوری اجتماعی در مقاصد گردشگری مانند شهر محمودآباد، گردشگری به صورت پایداری توسعه می‌یابد. نتایج فرضیه حاضر با یافته‌های تحقیق ژانگ و همکاران (۲۰۱۴) به عنوان معبود تحقیقاتی که دل‌بستگی و تعلق خاطر ساکنان و ذینفعان به عنوان یکی از ابعاد تاب‌آوری اجتماعی و ارتباط آن با پایداری گردشگری را مورد بررسی قرار داده است، هم‌راستا می‌باشد. همچنین در راستای یافته‌های حاصل از تأیید فرضیه پنجم تحقیق نیز می‌توان استدلال نمود که شهر گردشگری محمودآباد با تاب‌آوری اجتماعی بالاتر توانسته است مشارکت بیشتر در توسعه گردشگری پایدار به دست آورد. چنین نتیجه‌ای با یافته‌های تحقیق ژانگ و همکاران (۲۰۱۴) و ون و همکاران (۲۰۱۵) که مشارکت ساکنان و ذینفعان گردشگری را برافزایش پایداری مقاصد را تأیید نموده‌اند، هم‌راستا می‌باشد. منطبق بر این یافته در واقع حصول به گردشگری پایدار فرایندی است که مستلزم به حداکثر رساندن منافع و حداقل سازی هزینه‌ها و به طور هم‌زمان راضی ساختن گردشگران و درگیر نمودن جوامع محلی در تصمیم‌سازی گردشگری است. همچنین در با اتکا بر نتایج حاصل از آزمون فرضیه ششم تحقیق می‌توان گفت که افزایش پایداری مقاصد گردشگری مانند شهر محمودآباد، در گرو افزایش حمایت ساکنان از تاب‌آوری مقاصد می‌باشد. چنین نتیجه‌ای با یافته‌های تحقیق ژانگ و همکاران (۲۰۱۴) که حمایت ساکنان و ذینفعان گردشگری را برافزایش پایداری مقاصد را تأیید نموده‌اند، هم‌راستا می‌باشد. بر این اساس با افزایش حمایت اجتماعی ساکنان مقاصد گردشگری، توسعه گردشگری بیشتر به سمت پایداری سوق می‌یابد. مبتنی بر این دیدگاه افزایش پایداری مقاصد گردشگری مانند شهر محمودآباد، در گرو افزایش مشارکت بیشتر ساکنان در تاب‌آوری مقاصد می‌باشد. بنابراین با تقویت این عامل در مقاصد مانند شهر محمودآباد، می‌توان از طریق کسب حمایت ساکنان، میزان مخاطرات و آمادگی برای آن را کاهش داده ضمن کمک به احیای این مقاصد گردشگری پایداری در آن ایجاد نمود. در واقع حمایت ساکنان برای اجتناب از به مخاطره افکندن گردشگری پایدار، ضروری است. به دلیل اینکه افراد محلی عاملی ضروری برای ایجاد مقصد امن محسوب می‌شوند، حمایت گردشگران به عنوان تضمین‌کننده توسعه پایدار گردشگری شناخته می‌شود. و در نهایت بر اساس نتایج حاصل از تأیید فرضیه‌ها و در پاسخ به سؤال اصلی تحقیق می‌توان گفت که تاب‌آوری اجتماعی شهری در مقاصد گردشگری و تأثیر مثبت آن، می‌تواند ضمن افزایش اعتماد نهادی، آگاهی، دل‌بستگی مکانی، مشارکت و حمایت اجتماعی پایداری مقاصد را افزایش دهد.

تقدیر و تشکر

بنا به اظهار نویسنده مسئول، این مقاله که برگرفته از رساله دکتری می‌باشد حامی مالی نداشته است.

منابع

- اسکندری نوده، محمد؛ قلی‌پور، یاسر؛ فلاح حیدری، فاطمه؛ احمدپور، ایوب (۱۳۹۸) شناسایی ابعاد تاب‌آوری و تأثیر آن بر پایداری شهری (مطالعه موردی: شهر رشت)، جغرافیا و پایداری محیط، سال ۹، شماره ۳، صص. ۶۳-۷۷.
- پورمحمدی، محمدرضا؛ هادی، الهام؛ هادی، الناز (۱۳۹۸) تبیین ابعاد اجتماعی-اقتصادی تاب‌آوری شهری در برابر زلزله مطالعه موردی: منطقه ۴ شهر تبریز، دانش پیشگیری و مدیریت بحران، سال ۹، شماره ۱، صص. ۷۸-۸۹.
- حسینی، علی؛ یدالله نیا، هاجر؛ محمدی، منصوره؛ شکاری، سعید (۱۳۹۹) تحلیل تاب‌آوری اجتماعی بر اساس شاخص‌های سرمایه اجتماعی در شهر تهران، فصلنامه شهر پایدار، سال ۳، شماره ۱، صص. ۲۹-۳۹.
- خوش‌فر، غلامرضا (۱۳۹۵) اعتماد نهادی و سرمایه‌گذاری در واحدهای گردشگری (مطالعه موردی: استان گلستان)، برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری، سال ۵، شماره ۱۶، صص. ۴۷-۷۰.
- ذاکر حقیقی، کیانوش و اکبریان، زهرا (۱۳۹۴) تحلیل قیاسی میزان تاب‌آوری اجتماعی در محلات تاریخی-مسکونی و تدوین یک برنامه راهبردی-عملیاتی برای ارتقای آن (مورد مطالعه: محلات برج قربان و چرچره شهر همدان)، پژوهشنامه جغرافیای انتظامی، سال ۱۲، شماره ۲۲، صص. ۲۳-۴۸.
- رنجبر، زینت؛ شکری فیروزجاه، پری؛ جانباز قبادی، غلامرضا (۱۴۰۰) سنجش میزان تاب‌آوری شهرهای ساحلی با تأکید بر نقش گردشگری نمونه موردی: شهرهای ساحلی غرب استان مازندران، نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی، سال ۲۱، شماره ۶۲، صص. ۳۸۳-۴۱۲.

- (۷) روستا، مجتبی؛ ابراهیم زاده، عیسی؛ ایستگلدی، مصطفی (۱۳۹۷) ارزیابی میزان تاب‌آوری اجتماعی شهری مورد شناسی؛ شهر زاهدان، پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، سال ۹، شماره ۳۳، صص. ۱-۱۴.
- (۸) ساسان پور، فرزانه؛ آهنگری، نوید؛ حاجی نژاد، صادق (۱۳۹۶) ارزیابی تاب‌آوری منطقه ۱۲ کلان‌شهر تهران در برابر مخاطرات طبیعی، نشریه تحلیل مخاطرات محیطی، سال ۴، شماره ۳، صص. ۸۵-۹۸.
- (۹) قدمی، محسن (۱۳۹۴) آسیب‌شناسی چالش‌های توسعه پایداری گردشگری. مطالعات توسعه اجتماعی ایران، سال ۸، شماره ۱، صص. ۸۵-۹۷.
- (۱۰) کمانداری، محسن؛ اجزا شکوهی، محمد؛ رهنما، محمدرحیم (۱۳۹۷) تحلیل فضایی شاخص‌های اجتماعی تاب‌آوری شهری در مناطق چهارگانه شهر کرمان، جغرافیای اجتماعی شهری، سال ۵، شماره ۲، صص. ۶۹-۸۵.
- (۱۱) محمدی، اکبر؛ آشوری، کسری؛ محمد بشیر، رباطی (۱۳۹۶) تبیین و ارزیابی مؤلفه‌های تاب‌آوری نهادی و اجتماعی در سکونتگاه‌های خودانگیخته شهری مطالعه موردی: ناحیه منفصل شهری نایسر شهر سنندج، مطالعات شهری، دوره ۶، شماره ۲، صص. ۷۵-۸۸.
- (۱۲) موحد، سپیده و طیبیان، منوچهر (۱۳۹۸) چارچوبی برای تدوین الگوی تاب‌آوری بوم‌شناسانه شهر، فصلنامه مطالعات شهری، سال ۹، شماره ۳۳، صص. ۱۰۹-۱۲۶.
- (۱۳) موحد، مجید؛ عنایت، حلیمه؛ غفاری نسب، اسفندیار؛ البرزی، صدیقه؛ مظفری، روح‌الله (۱۳۹۱) عوامل مرتبط با انتخاب سزارین در میان زنان باردار ساکن شهر شیراز، مجله دانشگاه علوم پزشکی فسا، سال ۲، شماره ۲، صص. ۷۸-۷۳.
- (۱۴) موسوی، سید نجم‌الدین؛ سپهوند، رضا؛ جعفری، سلیمان؛ جعفری، افسانه (۱۳۹۷) بررسی نقش دین‌داری در اعتماد و مشارکت اجتماعی دانشجویان دانشگاه لرستان. مدیریت سرمایه اجتماعی، سال ۵، شماره ۴، صص. ۶۴۹-۶۲۹.
- (۱۵) نوروزی، اکرم؛ سرور، رحیم؛ مهدوی، حاجیلویی، مسعود (۱۳۹۶) سنجش مؤلفه‌های مؤثر اجتماعی در تاب‌آوری منطقه ۱۲ شهر تهران، فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، سال ۳۳، شماره ۴، صص. ۱۰۴-۸۶.
- 16) Ainuddin, S. & Routray, J. K. (2012) Community resilience framework for an earthquake prone area in Baluchistan, *International Journal of Disaster Risk Reduction*, Vol. 2, pp. 25-36.
- 17) Allen, B. & Tamindael, L. E. & Bickerton, S. H. & Cho, W. (2020) Does citizen coproduction lead to better urban services in smart cities projects? An empirical study on e-participation in a mobile big data platform, *Government Information Quarterly*, Vol.37, No.1, pp.1-18.
- 18) Allen, L. R. & Cox, J. & Cooper, N. L. (2006) The impact of a summer day camp on the resiliency of disadvantaged youths, *Physical Education, Recreation*, Vol.77, No.1, pp.17-23.
- 19) Awedyk, M. & Niezgodna, A. (2018) Resilience planning as an opportunity for future sustainable development in tourism, *Operations Research and Decisions*, Vol.28, pp.23-40.
- 20) Bastaminia, A. & Rezaei, M.R. & Dastoorpoor, M. (2017) Identification and evaluation of the components and factors affecting social and economic resilience in city of Rudbar, Iran, *International Journal of Disaster Risk Reduction*, Vol.22, pp.269-280.
- 21) Brown, S. (2015) Improving Mental Health through Social Support: Building Positive and Empowering Relationships, *British Journal of Social Work*, Vol. 12, pp.1-15.
- 22) Bush, J. & Doyon, A. (2019) Building urban resilience with nature-based solutions: How can urban planning contribute?, *Cities*, Vol.95, pp1-8.
- 23) Carlson, B. E. & Cacciatore, J. & Klimek, B. (2012) A risk and resilience perspective on unaccompanied refugee minors, *Social work*, Vol.57, No.3, pp.259-269.
- 24) Casakin, H. & Hernández, B. & Ruiz, C. (2015) Place attachment and place identity in Israeli cities: The influence of city size, *Cities*, Vol. 42, pp.224-230.
- 25) Cimellaro, G. P. & Renschler, C. & Bruneau, M. (2015) Introduction to Resilience Based Design (ABO) Computational Methods, Seismic Protection, Hybrid Testing and Resilience in Earthquake Engineering, Vol 33, pp. 151-183.
- 26) Cutter, S. L. & Ahearn, J. A. & Amadei, B. & Crawford, P. & Eide, E. A. & Galloway, G. E. & Zoback, M. L. (2013) Disaster resilience: A national imperative, *Environment: Science and Policy for Sustainable Development*, Vol.55, No.2, pp.25-29.
- 27) Dai, S. & Xu, H. & Chen, F. (2019) A hierarchical measurement model of perceived resilience of urban tourism destination, *Social Indicators Research*, Vol.145, No.2, pp.777-804.
- 28) Eskandari Nodeh, Mohammad. & Qolipour, Yaser. & Fallah Heydari, Fatemeh. & Ahmadpour, Ayub. (2019) Identifying the dimensions of resilience and its effect on urban sustainability (Case study: Rasht), *Geography and Environmental Sustainability*, Vol. 9, No.3, pp. 63-77. [In Persian].
- 29) Ghadami, Mohsen. (2015) Pathology of Challenges of Tourism Sustainability Development, *Social Development Studies of Iran*, Vol.8, No.1, pp.85-97. [In Persian].

- 30) Henseler, J. & Ringle, C. M. & Sinkovics, R. R. (2009) The use of partial least squares path modeling in international marketing, In *New challenges to international marketing*, Emerald Group Publishing Limited. pp 1-14.
- 31) Hernández, B. & Hidalgo, M.C. & Salazar-Laplace, M.E. & Hess, S. (2007) Place attachment and place identity in natives and non-natives, *Journal of Environmental Psychology*, Vol.27. No.4, pp.310-319.
- 32) Holladay, P. J. & Powell, R. B. (2013) Resident perceptions of social-ecological resilience and the sustainability of community-based tourism development in the Commonwealth of Dominica, *Journal of Sustainable Tourism*, Vol.21, No.8, pp.1188-1211.
- 33) Hosseini, Ali. & Yadollah Nia, Hajar. & Mohammadi, Mansoura. & Shekari, Saeed. (2020) Analysis of social resilience based on social capital indicators in Tehran, *Sustainable City Quarterly*, Vol.3, No.1, pp.29-39. [In Persian].
- 34) kamandari, Mohsen. & Ajza shkohi, Mohammad. & Rahnama, Mohammad Rahim. (2019) Spatial analysis of social indicators of urban resilience in the four regions of Kerman, *Urban Social Geography*, Vol. 5, No. 2, pp.69-85. [In Persian].
- 35) Khoshfar, Gholamreza. (2016) Institutional Trust and Investment in Tourism Units (Case Study: Golestan Province), *Tourism Planning and Development*, Vol.5, No.16, pp.47-70. [In Persian].
- 36) Kraker, J. (2017) Social learning for resilience in social-ecological Systems, *Current Opinion in Environmental, Sustainability*, Vol.28, pp.100-107.
- 37) Lucini, B. (2015) Disaster Resilience from a Sociological Perspective Exploring, Three Italian Earthquakes as Models for Disaster, *Resilience Planning*, Vol. 25, No. 4, pp. 1-14.
- 38) Mohammadi, Akbar. & Ashyrian, Kasra. & Mohammad Bashir, Robati. (2016) Explaining and evaluating the components of institutional and social resilience in spontaneous urban settlements Case study: Naysar isolated urban area of Sanandaj, *Urban Studies*, Vol.6, No.22, p.75-88. [In Persian].
- 39) Mousavi, Seyed Najmuddin. & Sepahvand, Reza. & Jafari, Suleiman. & Jafari, Afsaneh. (2015) The role of religiosity in trust and social participation of Lorestan University students, *Social Capital Management*, Vol.5, No.4, pp. 629-649. [In Persian].
- 40) Movahed, Majid. & Enayat, Halima. & Ghaffari Nasab, Esfandiar. & Alborzi, Siddique. & Mozaffari, Ruhollah. (2012) Factors related to cesarean section selection among pregnant women living in Shiraz, *Journal of Fasa University of Medical Sciences*, Vol. 2, No. 2, pp. 73-78. [In Persian].
- 41) Movahed, Sepideh & Tabibian, Manouchehr. (2019) A framework for developing a model of ecological resilience in the city. *Journal of Urban Studies*, Vol.9, No. 33, p.109-126. [In Persian].
- 42) Nickerson, N. P. & Jorgenson, J. & Boley, B. B. (2016) Are sustainable tourists a higher spending market?, *Tourism Management*, Vol.54, pp.170-177.
- 43) Nowruz, Akram. & Server, Rahim. & Mahdavi Hajiloui, Massoud. (2017) Assessing the effective social components in the resilience of the 12th district of Tehran, *Geographical Research*, Vol. 32, No. 4, pp. 86-104. [In Persian].
- 44) Nunkoo, R. & Gursoy, D. (2016) Rethinking the role of power and trust in tourism planning, *Journal of Hospitality Marketing & Management*, Vol.25, No.4, pp.512-522.
- 45) Nunkoo, R. (2017) Governance and sustainable tourism: What is the role of trust, power and social capital?, *Journal of Destination Marketing & Management*, Vol.6, No.4, pp. 277-285.
- 46) Ong, A. D. & Edwards, L. M. & Bergeman, C. S. (2006) Hope as a source of resilience in later adulthood, *Personality and Individual Differences*, Vol.41, No.7, pp.1263-1273.
- 47) Packer, J. & Ballantyne, R. & Hughes, K. (2014) Chinese and Australian tourists' attitudes to nature, animals and environmental issues: Implications for the design of nature-based tourism experiences, *Tourism Management*, Vol.44, pp.101-107.
- 48) Pourmohammadi, Mohammad Reza. & Hadi, Alham. & Hadi, Elnaz. (2019) Explaining the socio-economic dimensions of urban resilience against earthquakes Case study: Region 4 of Tabriz, *Knowledge of Crisis Prevention and Management*, Vol.9, No.1, pp.78-89. [In Persian].
- 49) Ranjbar, Zainb. & Shukri Firoozjah, Perry. & Janbaz Ghobadi, Gholamreza. (1400) Assessing the resilience of coastal cities with emphasis on the role of tourism Case study: West coastal cities of Mazandaran province, *Journal of Applied Research in Geographical Sciences*, Vol.21, No.62, pp.383-412. [In Persian].
- 50) Rusta, Mojtaba. & Ebrahimzadeh, Isa. & Eastgoldi, Mostafa. (2018) Evaluation of urban social resilience Zahedan city, *urban research and planning*, Vol.9, No.32, pp.1-14. [In Persian].
- 51) Sasanpour, Farzaneh. & Ahngari, Navid. & Hajinejad, Sadegh. (2017) Assessing the resilience of Tehran metropolitan area 12 against natural hazards, *Journal of Environmental Risk Analysis*, Vol. 4, No.3, pp.85-98. [In Persian].

- 52) Shaw, D. & Scully, J. & Hart, T. (2014) the paradox of social resilience: How cognitive strategies and coping mechanisms attenuate resilience, *Global Environmental Change*, Vol.25, pp.194-203.
- 53) Song, Z. & Soopramanien, D. (2019) Types of place attachment and pro-environmental behaviors of urban residents in Beijing, *Cities*, Vol.84, pp.112-120.
- 54) Stedman, R. C. (2002) Toward a social psychology of place: Predicting behavior from place-based cognitions, attitude, and identity, *Environment and behavior*, Vol.34, No.5, pp. 561-581.
- 55) Wu, Y. F. & Xu, H. G. & Lew, A. A. (2015) Consumption-led mobilized urbanism: Socio-spatial separation in the second-home city of Sanya, *Mobilities*, Vol.10, No.1, pp.136-154.
- 56) Yu, C. P. & Chancellor, H. C. & Cole, S. T. (2011) Measuring residents' attitudes toward sustainable tourism: sustainable tourism attitude scale, *Travel research*, Vol.50, No.1, pp. 57-63.
- 57) Yuksel, A. & Yuksel, F. & Bilim, Y. (2010) Destination attachment: Effects on customer satisfaction and cognitive, affective and conative loyalty, *Tourism management*, Vol.31, No. 2, pp. 274-284.
- 58) Zaker Haghighi, Kianoosh. & Akbarian, Zahra. (2015) Deductive Analysis of Social Resilience in Historical-Residential Sites and Development of a Strategic-Operational Plan for Its Promotion, No.22, pp.23-48. [In Persian].
- 59) Zhang, Y. & Zhang, H. L. & Zhang, J. & Cheng, S. (2014) Predicting residents' pro-environmental behaviors at tourist sites: The role of awareness of disaster's consequences, values, and place attachment, *Journal of Environmental Psychology*, Vol.40, pp.131-146.

